

ISSN 1999-4214 (print)
ISSN 2957-5095 (online)

ЕУРАЗИЯ ГУМАНИТАРЛЫҚ ИНСТИТУТЫНЫҢ

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

ЕВРАЗИЙСКОГО
ГУМАНИТАРНОГО
ИНСТИТУТА

BULLETIN

OF THE EURASIAN
HUMANITIES
INSTITUTE

№1/2025

Жылына 4 рет шығады
2001 ж. шыға бастаған

Выходит 4 раза в год
Начал издаваться с 2001 г.

Published 4 times a year
Began to be published in 2001

Астана, 2025

Бас редактор **Дауренбекова Л.Н.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
филология ғылымдарының кандидаты
Жауапты редактор **Алимбаев А.Е.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
философия докторы (PhD)

Редакция алқасы

Аймұхамбет Ж.Ә.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Ақтаева К.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Мицкевич атындағы Польша университеті, Познань, Польша.
Әбсадық А.А.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Бредихин С.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Солтүстік Кавказ федералды университеті, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	филология ғылымдарының кандидаты, доцент Ә. Бөкейхан атындағы университеті, Семей, Қазақстан
Ермекова Т.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
Есиркепова К.Қ.	филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Жүсіпов Н.Қ.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан
Курбанова М.М.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Алишер Навои атындағы Ташкент мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті, Ташкент, Өзбекстан
Қамзабекұлы Д.	ҚР ҰҒА академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Құрысжан Л.Ә.	филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Ханкук шетелтану университеті, Сеул, Оңтүстік Корея
Онер М.	философия докторы (PhD), профессор, Эгей университеті, Измир, Туркия
Пименова М.В.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Шет ел тілдері институты, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ
Сенмез О.Ф.	философия докторы (PhD), профессор, Токат Газиосманпаша университеті, Токат, Туркия

Редакцияның мекенжайы: 010009, Астана қ., Жұмабаев даңғ., 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы.
Меншіктенуші: «А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты»
Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінде қайта есепке қойылды. Тіркеу № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Басуға 27.03.2025 ж. қол қойылды. Пішімі 60*84 1\8. Қағаз офсеттік Көлемі. БТ.
Таралымы 200 дана. Бағасы келісім бойынша. Тапсырыс № 89
«Ақтаев У.Е.» баспасында басылып шықты

Главный редактор **Дауренбекова Л.Н.**
Кандидат филологических наук, доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова
Ответственный редактор **Алимбаев А.Е.**
Доктор философии (PhD), доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова

Редакционная коллегия

Аймухамбет Ж.А.	доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Актаева К.	доктор филологических наук, профессор, университет имени Адама Мицкевича, Познань, Польша.
Абсадық А.А.	доктор филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А.Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Бредихин С.Н.	доктор филологических наук, профессор, Северо-Кавказский федеральный университет, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	кандидат филологических наук, доцент университет имени А. Бокейхана, Семей, Казахстан
Ермекова Т.Н.	доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный женский педагогический университет, Алматы, Казахстан
Есиркепова К.К.	кандидат филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Жусипов Н.К.	доктор филологических наук, профессор, Торайгыров университет, Павлодар, Казахстан
Курбанова М.М.	доктор филологических наук, профессор, Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы им. Алишера Навои, Ташкент, Узбекистан
Камзабекулы Д.	академик НАН РК, доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Курсыжан Л.А.	кандидат филологических наук, профессор, Университет иностранных языков Ханкук, Сеул, Южная Корея
Онер М.	доктор философии (PhD), профессор, Эгейский университет, Измир, Турция
Пименова М.В.	доктор филологических наук, профессор, Институт иностранных языков, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	доктор филологических наук, профессор, Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ
Сенмез О.Ф.	доктор философии (PhD), профессор, Университет Токат Газиосманпаша, Токат, Турция

Адрес редакции: 010009, г. Астана., пр. Жумабаева, 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Вестник Евразийского гуманитарного института.
Собственник: «Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова».
Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан Комитет информации постановлено на переучет № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Подписано в печать 27.03.2025 ж. Формат 60*84 1\8. Бум. типогр.
Тираж 200. Цена согласовано. Заказ № 89
Напечатано в издательстве «У.Е. Актаева»

Chief Editor **Daurenbekova L.N.**

Candidate of Philological Science, Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute

Editor-in-Chief **Alimbayev A.E.**

Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute

Editorial Board

- Aimuhambet Zh.A.** Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
- Aktayeva K.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Poznan Adam Mitskevich University, Poznan, Poland
- Absadyk A.A.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
- Bredikhin S.N.** Doctor of Philological Sciences, Professor, North-Caucasus Federal University, Stavropol, RF
- Гайнуллина Ф.А.** Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan
- Yermekova T.N.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Kaz. National Women's Pedagogical University. Almaty, Kazakhstan
- Yesirkerova K.K.** Candidate of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
- Zhusipov N.K.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan
- Kurbanova M.M.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoyi, Tashkent, Uzbekistan
- Kamzabekuly D.** Academician of NAS RK, Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
- Kuryshzhan L.A.** Candidate of Philological Sciences, Professor, Hankuk University of Foreign Studies Seoul Korea
- Oner M.** Doctor of Philological (PhD), Professor, Aegean University, Izmir, Turkey
- Pimenova M.V.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Foreign Languages Institute, St-Petersburg, RF
- Seifullina F.S.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF
- Senmez O.F.** (PhD), Professor, Tokat Gaziosmanpasa University, Tokat, Turkey

Editorial address: 010009, Astana., 4, Prospect Zhumabayev

Tel/Fax: (7172) 561 933: e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Bulletin of the Eurasian Humanities Institute.

Owner: «A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute».

The Ministry of Information and Public Development of the Republic of Kazakhstan Information Committee decided to re-register No. KZ92VPY00046970 17.03.2022

Signed for printing 27.03.2025 Format 60 * 84 1 \ 8. Paper. Printing house

Circulation 200. Price agreed. Order No. 89

Printed in the publishing house of «U.E. Aktaev»

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

ТІЛ БІЛІМІ – ЯЗЫКОЗНАНИЕ – LINGUISTICS

БЕРГІБАЕВА Д.Қ., КЕНЖЕҒАЛИЕВ С.А., ӨМІРБЕКОВА Ж.Қ.	Жеке тұлғаның ділдік лексиконы	7
ЕРҒАЛИЕВ Қ.С., САРЫБАЕВА Б.Ж., УАЙХАНОВА М.А.	Ұлттық құндылықтардың интернет-түсіндірмелердегі көрінісі: дәстүр мен жаңашылдық	16
КЕМБАЕВА А.Т., ЖҰБАЙ О.С., ЖАКИПОВА М.Н.	Тілдік тұлға дискурсындағы когезия мен ретроспекция тәсілдері	25
MURATBAIEVA I.S., ABDRAKHMANOVA ZH.A.	Colorative vocabulary as a term-forming component in the composition of metaphorized terms (using the example of the adjective «golden»)	35
САДЕНОВА А.Е., АЙТБАЕВА Б.М., КАРЫБАЕВА С.Е.	Тіл меңгертудегі диалогтардың деңгейлік динамикасы	44
ШАЛШЫКБАЕВА Г.О., ДҮЙСЕКОВА К.К., БАКТИЯРОВА Р.М.	Авиация кәсіби дискурсының конститутивтік ерекшеліктері	54

ӘДЕБИЕТТАНУ – ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ – LITERATURE STUDIES

АБДИКАРИМ Н., АСҚАРОВА А.Ш., ҮМБЕТБЕКОВА К.М.	Абай өлеңдерінің поэтикалық ішкорпусын құрудың маңыздылығы	64
ABDYKHANOVA G.T., ABDYKADYROVA T.R., AGABEKOVA ZH.A.	M.KH. Dulaty and the people of art	73
АБИШЕВА Ш., КЕНБАЕВА А.З., ӘБДІМАНАПОВА М.Б.	Топонимдік аңыздар ертегілік емеспрозаның ерекше жанры ретінде (түркі халықтарының топонимдік аңыздары мысалында)	89
АЙТУГАНОВА С.Ш., САРСЕМБАЕВА С.А.	Қазіргі қазақ әңгімелеріндегі симулякрдың көркемдік қызметі (Д. Жылқыбайдың әңгімелері негізінде)	100
ӘБДІҒАППАРОВА Ж.Ж.	Отарлық кезеңдегі діни ахуал және Шайыр Шәдінің «Назым Сияр Шәриф» дастаны	110
ҚАЙЫРБЕКОВА А.Қ., ТАКИРОВ С.У., ТОЛЕУБАЕВА К.А.	М. Мағауин прозасының танатопоэтикасы	121

ҚОҢДЫБАЙ М.М., ӘБДИМАНҰЛЫ Ө., ТИРАДО Р.Г.	Әнші-ақындар шығармашылығындағы сипатының көркемдік ерекшелігі	сұлулық	132
САУРЫҚОВ Е.Б., ТАМАБАЕВА Қ., ЕЛУБАЕВА Р.	Шерхан Мұртаза мен Шәкәрім Құдайберді діни тұжырымдарындағы ортақ сарындар		142
СЕЙІТМАН С.М.	Абай елі мен алаш қаласының рухани сабақтастығы және қазақ поэзиясындағы бейнесі		155
ТҰЯҚБАЙ Т., ТҰЯҚБАЕВА Р.	Абай мен Гёте: данышпандар диахрониясы		165

**ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ –
МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ –
METHODOLOGY OF TEACHING LANGUAGE AND LITERATURE**

АУҒАНБАЕВА М.С., МАМАЕВА Г.Б.	Студенттердің сөйлеу мәдениетін дамыту әдістері		175
ТАУБАҒАЕВ З.Т., SULTAN Y., DAUTOVA G.R.	The role of artificial intelligence in forming stereotypes in intercultural communication		185

*I.S. MURATBAIEVA¹

ZH.A. ABDRAKHMANOVA²

Almaty branch of the ST-Petersburg humanitarian university of trade unions,
Almaty, Kazakhstan¹

Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan²
(e-mail: lashin2030@mail.ru¹, zhaz_abd@mail.ru²)

COLORATIVE VOCABULARY AS A TERM-FORMING COMPONENT IN THE COMPOSITION OF METAPHORIZED TERMS (USING THE EXAMPLE OF THE ADJECTIVE «GOLDEN»)

Annotation. The article deals with the peculiarities of the structural-semantic content of the colorative «golden» in the composition of terminological combinations formed by means of their metaphorical reinterpretation. On the example of the adjective «golden» the main forms of transformations and expansion of the semantic field of the investigated colorative lexicon are studied, the fundamental criteria of changes in the conceptual structure of phraseological terms are generalized and revealed. The article uses specific examples to study the motivation for choosing a nominative unit as the main component of a compound term, the term-forming role of colorative in the process of terminologization of a free combination and its further formation as a phraseologized term. Special attention is paid to the cause-and-effect relations of the change of the denotative content of coloratives in the transition from one sphere to another, the variability between primary and secondary meanings, and the semantics of these coloratives in the context of the terminological system. The authors carried out lexical and semantic analysis of the denotative meaning of the mentioned terms-phraseologisms, as well as contextual and semantic analysis of their definitions. On the basis of complex analysis it is shown that the colorative «golden» in the composition of the metaphORIZED term is a key component, which in combination with another lexical unit participates in the process of conceptualization of new knowledge, its verbalization and introduction into a new communicative space. The frequent use of the colorative «golden» in the meta-language of science leads to the conclusion that this lexeme has a high degree of potentiality as a term-forming component in the composition of complex terms.

Keywords: colorative vocabulary, metaphORIZED term, conceptualization, communicative space, metalanguage of science.

Introduction. As you know, coloristics as a science of color, which includes the study of its nature, characteristics, meaning, as well as cultural characteristics and practical application, has long been the object of research of representatives of many professions and craftsmen, whose professional activities are directly related to this teaching. However, it should be noted that the science of color attracts the attention not only of specialists who are directly involved in the study of colors in the process of creating new creations, visual figurative portraits, and other material values, but also representatives of other professions who study color as an element of spiritual and mental development, such as valuable material for creating new concepts and specific images.

Based on the review of scientific works on color topics, it can be stated that coloristics as a field of scientific research in the linguistic direction is rooted in the past, where color designations as a subject of study are considered multifaceted, from various positions, including

psycholinguistic, cultural-symbolic, conceptual - cognitive, comparative, semiotic and other aspects. In Kazakh linguistics, the works of Dauletov F.N., Kaidarov A.T., Kazhigalieva G.A., Zharkynbekova Sh.K. are devoted to the problems of colorative vocabulary, its conceptual foundations. The artistic features of color designations were considered in the works of G.K. Toyishybaeva, ethnolinguistic aspects of color vocabulary are studied in the scientific research of A.T. Kaidarov and Kazhigalieva, G.A. The color picture of the world and its reflection in multi-system languages is the main theme in the scientific work of E.R. Arzieva.

It should be noted that the linguoculturological approach of color designations in modern Kazakhstani linguistics is indicated in the scientific work of Sh.K. Zharkynbekova, where color designations are considered in a comparative aspect on the material of the Russian and Kazakh languages [1]. In addition, the theme of coloratives that determine the national linguistic picture of the Kazakhs' world has been studied as a separate issue in the scientific work of Zh.M. Konyratbaeva, Zh.T. Altayeva, G.T. Karipzhanova [2].

In Russian linguistics, a significant contribution to the study of coloratives was made by the following scientists, such as Apresyan Yu.D., Bakhilina N.B., Vasilievich A.P., Kezina S.V., Kozlova N.N., Kolodkina E.N., Tyapkina T.M., Churilova I.N. and others, as well as their young followers, such as Evtushevskaya A.E., Gataullina L.R., Gladkova E.S., Gorn E.A., Dupina Yu.V., Zolnikova Yu.V., Zubareva A. V., Lopatina N.R., Musukov B.A., Soselia E.G., Prokhorova A.M., Sapiga E.V., etc.

In the scientific works of many researchers, color designation as a lexical form of designating certain concepts is considered, in some cases, as an independent lexeme, the semantic core of which, along with the main seme, includes many other peripheral meanings. In other cases, a color element in complex names may also have an expressive-emotional meaning, which makes it possible to study it in a new aspect (*black widow*, *green melancholy*, *white death*).

Many linguistic scholars in their research pay special attention to the fact that color designation, as an element of nominative activity, is actively involved in the creation of new combinations of phrases, which, in turn, are a reflection of the reality that is conveyed in the semantic meaning of a new nominative unit («*blue chip*», «*white coal*», «*green book*», etc.).

As you know, adjectives denoting a color scheme are often found in the composition of both free phrases and phraseological turns, forming a single nominative unit expressing a holistic semantically coherent, conceptual-figurative meaning. The lexicosemantic analysis of these words in the composition of stable combinations demonstrates the process of replacing the denotative meaning of the colorative component with a new semantic concept, which is often radically different from the previous one. Moreover, in most cases, these words as part of phraseological combinations acquire additional connotative meaning, expressing an emotionally expressive assessment of a phenomenon or process as a whole (*golden hands*, *Promise Mountains of gold*, *golden fleece*, etc.). The problem of collative vocabulary in the composition of phraseological phrases is devoted to the works of the following scientists, such as Gataullina L.R. [3], Zol'nikova [4], Prokhorova A.M. [5] and other authors.

A comprehensive analysis of the metalanguage of various fields of science allows us to show that in the scientific field, term combinations with a colorative component are used actively and often. Lexemes expressing a different color palette in complex terms are often used in the scientific field to denote new concepts. A nominative unit with a colorative element in its composition in a capacious and clear form can convey the deep content and characteristics of these concepts. The study of the object of research through the prism of metaphorical rethinking makes it possible to most clearly and accurately indicate all aspects of the studied subject or process where colorative vocabulary as a term-forming element can be used more productively. In other cases, the use of a color lexeme in the composition of terminological combinations is observed to designate and clarify certain nuances that may appear in well-known objects (for example, «*white soot*»), where the color component is filled with a new meaning, expanding the semantic field of the term combination. The problem of using color names in the terminological system as a structural element in complex terms is considered in the works of Vasilievich A.P. [6],

Evtushevskaya A.E. [7], Kosterina Yu.A.[8], Sapiga E.V.[9], Churilova I.N. [10], Sharapova T.N. [11], Muratbaeva I.S. [12].

The purpose of this article is to identify the term-forming role of colorative vocabulary in the composition of a metaphorized term. Using the adjective «golden» as an example, the author attempted to demonstrate the process of origin and emergence of new meanings of this vocabulary, which not only expand the semantic boundaries of the specified lexeme but also show the depth of transformations of its semantic characteristics.

Methodology and research methods. The review and discussion of theoretical approaches are based on scientific sources reflecting the current state and prospects of the most relevant research in the field of terminology, problems of color vocabulary. In the work, a complex technique was used, including the collection, processing, analysis, and classification of the information received (lexical and semantic analysis, comparative analysis, generalization, and synthesis of the obtained results). The sources were industry terminology dictionaries and thesauri. To obtain objective results, other lexicographic sources were also used. In total, more than 30 terminological units with the «golden» color component have been collected.

Discussion and observation. As you know, in chemistry and mineralogy, gold as material belongs to the category of precious metals with a high price value. The Latin name for gold *aurum*, as indicated in the definition, comes from the name of the goddess of the morning dawn, Aurora, who radiates a bright radiance. In our opinion, the subsequent metaphorical transfer of the meaning and meanings of the lexeme is based on precisely this etymology of the given word. It should be noted that the colorative «golden» as an independent lexical unit was the object of study of many foreign linguists who studied it relative to their native language or in comparison with other languages in various aspects. For example, the article by Anderson E. «The Semantic Puzzle of «Red Gold» is devoted to the semantic analysis of the phrase «Red Gold» in the aspect of studying as a variety of the Germanic dialect [13]. In the article Blažek V. «Indo-European «Gold» in Time and Space» the colorative «golden» is considered both from an etymological and semantic point of view [14].

In the terminological sphere of various branches of sciences with a «golden» component, terms such as «golden handcuffs», «golden parachutes», «golden handshake», «golden blockade», «golden beetle», «golden window», etc. are used.

A survey analysis of the selected material shows that the largest number of terms with the «golden» color component is observed in the financial and economic industry. In our opinion, their presence in a large number in the structural composition of the metalanguage of this industry can be explained, first of all, by extralinguistic factors, such as the rapid pace of economic development, the emergence and introduction of new concepts into the communicative space, the use of ready-made language constructions to reflect new realities of reality, as a result of which the termbase is updated and replenished with new tokens. For further analysis and identification of new meanings of the «golden» component, as well as concluding, let us consider the definitions of several terms and term combinations formed with this lexeme.

The definition of the term «golden handcuffs» is determined by the following context: «golden handcuffs are a type of contract with executives of firms, aimed at securing such specialists by providing them with large benefits (share of capital, etc.). If an employee wants to quit, he must «pay» a significant part of previously received benefits of this kind before leaving» [15, 55]. As you can see, «handcuffs» are the terms of the contract, in which the employee cannot independently dispose of his work activities, voluntarily quit and leave the workplace. The «golden» component clearly emphasizes that the contract is signed not with ordinary employees who can be replaced by others, but with highly qualified specialists, who are the only, rare in their field, top managers working in management positions. As you can see, the semantic field of the «golden» component is expanding and replenished with one more meaning, such as «a leader of the highest rank, one of a kind, exclusive, nugget». The metaphorical rethinking of the «golden» colorative not only supplements its conceptual core with a new concept, focusing on a new meaning that is not typical for this lexeme but also brings to the surface and demonstrates

the deep, hidden, and not always tangible meanings of the lexical unit, qualitatively changing its semantic structure. The merging of the semantic meanings of individual words into a single term and its rethinking in the process of metaphorization lead, in the final result, to the emergence of a new terminological combination with idiomatic content, which is an unusual environment that begins to demonstrate new images and content, thereby qualitatively changing the perception and conceptual consciousness of the term user.

This observation is confirmed by the definition of the term «golden parachutes». This term means «compensation paid to the managers of a joint-stock company in the event of their dismissal or resignation on their initiative as a result of the takeover of this company by another or change of ownership. Used to counter hostile takeover. The type, size, and procedure for obtaining compensation are determined by the employment contract, as well as the regulatory documents of the company» [16, 412]. As follows from the definition of the term combination, the meaning «exclusive, unique, one of a kind» is also present in its semantic structure, as in the previous example. It should also be noted that the metaphorical transfer of the meaning of the «golden» component to the terminological sphere of economics has replenished the associative array of this lexeme, enriched its meaning and expanded its boundaries with one more conceptual meaning.

In some cases, the denotative meaning of «gold as a precious metal to be exchanged and sold» is retained in full. In the economic sphere we are considering, you can find the term «gold blockade», which means «rejection of gold as a means of payment» [16, 156]. As follows from the history of the origin of the term, in the period from 1925 to 1932, the latest equipment and technologies of that time were sold to the USSR, first for timber, oil, and grain, and since 1930 only for grain, which was in short supply in the country at that time. The capitalist powers unexpectedly refused to accept gold as a means of payment in trade with the USSR. This kind of trade blockade was called the «golden blockade», and later this phrase was replaced by the combination of «currency embargo». Based on the content of the term combination, it can be assumed that in this case, a deep rethinking and transformation of the meaning of the term do not occur, but only the scope of its application is narrowed.

The meaning of the lexeme «gold as a means of payment» in the economic sphere is retained partially or completely also in the following term combinations, such as «gold quota», «gold point», «gold currency», «gold share», «gold rush», etc. This meaning has been slightly modified in the term «golden clause», where the definition is defined as «a kind of protective clause included in international credit, payment and trade agreements and contracts. The «golden clause» usually fixes the gold content of the payment currency to avoid losses from its possible depreciation. With the change in the gold content of the monetary unit, the amount of payment in the corresponding currency also changes» [17, 63]. This term was used in international settlements until the mid-70s when there was a departure from the system of the gold and foreign exchange standard. Analyzing the meaning of the term, one can compare it with the term «golden handcuffs», where the meaning of «handcuffs» also contained the meaning of «condition of the contract». The semantic content of the color component «golden» remains the same and its meaning as a «means of payment» does not change.

No less interesting can be the meaning of the term «golden beetle», which is defined by the following definition: «1) an analyst who considers gold to be the most reliable investment and a means of protection against inflation and depression; 2) anyone who seeks to invest in gold» [17, 67]. Initially, this term in the field of professional communication comes from the title of the work of the American writer Edgar Poe «The Golden Beetle», which tells about treasures, the key to the location of which was encrypted. According to the content of the work, one of the heroes managed to unravel it using a huge system of counting cipher signs and comparing them with the frequency of using letters in English. As you can see, the term is built on an associative relationship. The components of the term combination form a coherent, stable unit, and they can be classified as metaphorized phraseological units, terms, where a figurative rethinking of the meaning formed the basis of the content of the term. Initially, the «golden beetle», like the

«goldfish», is a zoological designation of the fauna, but, as we can see, after going through several stages of rethinking, the combination passes into the sphere of economic terminology, while losing its original denotative meaning. In the metalanguage of many scientific spheres, one can often find cases when Latinisms, mythologisms, names of Greek gods, and other characters are taken as the basis for the term. However, the «golden beetle» is, perhaps, the only example that originates from the title of a literary work, further abstracting and changing the denotation, goes into the category of terms.

In philosophy, in particular, in mythology, the expression «golden age» is used, which has the following content: «the idea that is present in the mythology of almost all peoples, the blissful state of primitive man who lived in harmony with nature» [18, 48]. Based on the definition, the adjective «golden» should be interpreted by definitions as the best, beautiful, blissful. The semantic field of the «golden» component, in this case, includes one more sense, which, in our opinion, is located at a very distant distance from the denotative nucleus. The connection between them is weak, but a common associative representation unites them into one common concept. This expression is used today, characterizing the idea of the true, carefree, natural existence of a person, regardless of his culture and origin.

Along with mythology, the term «golden age» is actively used in literary and cultural studies, where this phrase is more a catchphrase than a term. In Russian literature, the «golden age» refers to the period of the 19th century. For the first time, this turn was used by M.A. Antonovich in the article «Literary Crisis», published in 1863 in the journal «Sovremennik». As you know, during this period the best works of A.S. Pushkin, N.V. Gogol, M. Yu. Lermontov and many other great writers and poets [18, 49]. Based on the context of the expression, it can be argued that the phrase «golden age» is a phrase with a figurative meaning, concentrating in its content concepts such as «flourishing», «the predominance of something», «the peak of something». Comparing the content of this expression in philosophy and literature, one can notice the similarity of the internal content, the similarity of their conceptual apparatus. In cultural studies, the expression «golden age» is also often used, denoting the flourishing of culture and art, the transition from the old regime to the new, the destruction of old foundations, and the formation of a new technogenic society. As you can see, the metaphorical content of the term is very close to the figurative turnover presented in Russian literature and has a common context with it.

Results. Summing up, it should be noted that the «golden» color scheme is present in many terminologies as its main component. The adjective «golden» as an independent nominative unit is not only a color designation but also retains its original denotative meaning, defined as a noble metal, a valuable material, forming a free phrase with other words. However, this lexeme qualitatively changes its lexical content in the composition of complex terms, which was initially absent in the semantic field of this unit, forming a completely new concept.

If in some cases its main significance remains (*gold reserve, gold lingot, gold auctions*), then in other cases, this unit acquires values that are unusual for it, which can be understood only by specialists in a certain field of activity. A comprehensive analysis of the factual material shows that the colorative in the composition of complex terms, in most cases, form a phraseological term, which structurally has all the features of phraseological units, but in the semantic content, it remains a term («*gold beetle*», «*gold disclaimer*», «*gold rush*»).

This list of special names can be repeatedly supplemented with new terms, because, in our opinion, colorative vocabulary never loses its relevance and has a high potential for use as a term-forming component. The use of the figurative meaning of the lexeme opens up new opportunities for its further and repeated use for naming newly emerging concepts and definitions. The constant process of replenishing and enriching the vocabulary of the language opens up endless possibilities for using the nominative unit, both in common speech and in the field of scientific terminology.

Conclusion. The complex analysis of metaphorized terms with a colorative component in their composition shows that a colorative, like any lexeme, possesses all the term-forming qualities of any denominative nominative unit. On the example of the colorative «gold» we can

observe that the denotative content of this lexeme in connection with the transition to a new sphere of use can be qualitatively changed and acquire a completely new content.

The conceptual content of a phraseologized term can form a new «quantum of knowledge», which can be changed over time due to the expansion of the conceptual apparatus of a given field or its deepening and qualitative transformation of its content. The review and analysis of the terminological system of various scientific areas shows that a phraseologized term with a new conceptual meaning can take a worthy place in the meta-language of any scientific field.

Literature

1. Жаркынбекова Ш.К. Концепты цвета в казахской и русской лингвокультурах. – Алматы: Қазақ университеті, 2010. – 264 с.
2. Қоныратбаева Ж.М., Алтаева Ж.Т., Карипжанова Г.Т. Қазақ әлемінің ұлттық бейнесін танушы колоратив // Қазақстанның ғылымы мен өмірі. – №4. (39) – 2016. – Б. 116-119.
3. Гатауллина Л. Р. Роль цветообозначений в концептуализации мира (на материале фразеологизмов английского, немецкого, французского, русского и татарского языков): автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Уфа, 2005. – 24 с.
4. Зольникова Ю. В. Цветообозначения во фразеологической картине мира немецкого и русского языков // Вестник Челябинского государственного университета. – 2009. - № 30 (168). Филология. Искусствоведение. Вып. 35. – С. 88-93.
5. Прохорова А.М. Цветовая символика в английских и русских устойчивых словосочетаниях // Перспективы Науки и Образования. № 1. – 2014. – С. 252-255.
6. Васильев А. П. Цветообозначения как проблема терминологии и перевода. – М.: Наука, 1987. – 438 с.
7. Евтушевская А.Е. Фиксация базовых цветоименований и их лексикографическое описание в словарях различных типов // Вестник Вятского государственного университета. – №7. – 2015. – С. 64-70.
8. Костерина Ю.Е. Цветовая метафора в англоязычной экономической терминологии // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – № 6 (72): в 3-х ч. Ч. 1. – Тамбов: Грамота, 2017. – С. 89-91.
9. Сапига Е.В., Репина М.В., Жукова С.В. Цветообозначения в современной лингвистике: семантический и семиотический аспекты // Историческая и социально-образовательная мысль. Том 8. – № 2. Часть 2. – Краснодар, 2016. – С. 192-195.
10. Чурилова И.Н. Метафоризация как наиболее характерный способ семантического терминообразования в театральной терминологии английского языка // Научное обозрение. – № 1. – 2008. – С. 160-166.
11. Шарапова Т.Н. Особенности процесса метафоризации немецкой терминологии бионики // Омский научный вестник. – № 3 (98). – 2011. – С. 119-121.
12. Муратбаева И.С. Күрделі терминдік тіркестер құрамындағы сын есімнің терминжасамдық рөлі жайында («ақ» сын есімі мысалында) // Қазақстанның ғылымы мен өмірі. – №9/2. – 2019. – Б. 299-303.
13. Anderson E. The semantic puzzle of 'red gold' (Early Germanic dialects, color terms) // English Studies. 81(1). – pp. 1-13. DOI: 10.1076/0013-838X(200001)81:1;1-#FT001
14. Blažek V. Indo-European «Gold» in Time and Space // Journal of Indo - European Studies. Washington, Institute For The Study Of Man, 2017, vol. 45, 3-4, – P. 267-311. – URL: <https://www.proquest.com/docview/2070902356?pqorigsite=gscholar&fromopenview=true>
15. Ковалев В.В. Экономический словарь: экономические термины и экономический сленг. 3000 слов. – М.: Феникс, 2009. – 283 с.
16. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 495 с.
17. Блинец В.Ф. Словарь-справочник банковских терминов. – Минск: Белоруссия, 1989. – 190 с.
18. Тимофеев Л.И., Тураев С.Ф. Словарь литературоведческих терминов. – М.: Просвещение, 1974. – 509 с.

И.С. МУРАТБАЕВА,

«Санкт-Петербург Гуманитарлық кәсіподақтар университеті»
ЖКББ МЕБМ Алматы филиалы, Алматы, Қазақстан

Ж.Ә. АБДРАХМАНОВА

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы қаласы, Қазақстан

КОЛОРАТИВТІ ЛЕКСИКА МЕТАФОРАЛАНҒАН ТЕРМИНДЕРДІҢ ҚҰРАМЫНДАҒЫ ТЕРМИН ҚҰРАУШЫ КОМПОНЕНТІ РЕТІНДЕ («АЛТЫН» СЫН ЕСІМІНІҢ МЫСАЛЫНДА)

Аңдатпа. Мақалада «алтын» колоративінің құрылымдық-семантикалық мазмұнының ерекшеліктері метафоралық қайта қарау арқылы құрылған терминологиялық комбинациялардың бөлігі ретінде қарастырылады. «Алтын» сын есімінің мысалында зерттелетін колоративті лексиканың түрлендірулері мен семантикалық өрісінің кеңеюінің негізгі формалары зерттеліп, фразеологизацияланған терминдердің тұжырымдамалық құрылымындағы өзгерістердің негізгі критерийлері жинақталып, анықталды. Мақалада нақты мысалдар негізінде номинативтік бірлікті құрылымдық терминнің негізгі компоненті ретінде таңдау уәждемесі, еркін тіркесімді терминологиялау процесінде колоративтің терминдік рөлі және оның фразеологизацияланған термин ретінде одан әрі қалыптасуы зерттелген. Бір саладан екінші салаға ауысу барысында колоративтердің денотативті құрамының өзгеруінің себеп-салдарлық байланыстарына, олардың бастапқы және өзгерген мағыналары арасындағы өзгергіштік сипатына ерекше назар аударылды, сонымен қатар терминологиялық жүйе контекстінде осы колоративтердің семантикасы анықталды. Авторлар осы фразеологизацияланған терминдердік бірліктердің денотативті мағынасына лексикалық-семантикалық талдау жасап, сондай-ақ олардың анықтамаларына контекстік-семантикалық сараптама жүргізді. Кешенді талдау негізінде метафораланған терминнің құрамындағы «алтын» колоративі жаңа білімді тұжырымдау, оларды вербализациялау және жаңа коммуникативтік кеңістікке енгізу процесіне басқа лексикалық бірлікпен бірге қатысатын негізгі компонент болып табылады. Ғылым метатілінде «алтын» колоративін жиі қолдану бұл лексема күрделі терминдердің құрамдас бөлігі ретінде термин құраушы компонент ретінде жоғары әлеуетті мүмкіндіктерге ие деген қорытындыға әкеледі.

Түйін сөздер: колоративтік лексика, метафораланған термин, концептуализация, коммуникативтік (тілқатысымдық) кеңістік, ғылым метатілі.

И.С. МУРАТБАЕВА

Алматинский филиал НОУ ВПО «Санкт-Петербургский Гуманитарный университет
профсоюзов», Алматы, Казахстан

Ж.А. АБДРАХМАНОВА

Казахский национальный университет им. Аль-Фараби, Алматы, Казахстан

КОЛОРАТИВНАЯ ЛЕКСИКА КАК ТЕРМИНООБРАЗУЮЩИЙ КОМПОНЕНТ В СОСТАВЕ МЕТАФОРИЗИРОВАННЫХ ТЕРМИНОВ (НА ПРИМЕРЕ ПРИЛАГАТЕЛЬНОГО «ЗОЛОТОЙ»)

Аннотация. В статье рассматриваются особенности структурно-семантического содержания колоратива «золотой» в составе терминологических сочетаний, образованных путем их метафорического переосмысления. На примере прилагательного «золотой» изучены основные формы преобразований и расширения семантического поля исследуемой колоративной лексики, обобщены и выявлены основополагающие критерии изменений концептуальной структуры фразеологизированных терминов. В статье на конкретных примерах изучена мотивация выбора номинативной единицы в качестве основного компонента составного термина, терминообразующая роль колоратива в процессе терминологизации

свободного сочетания и его дальнейшего становления как фразеологизированного термина. Уделено особое внимание на причинно-следственные связи смены денотативного содержания колоративов при переходе из одной сферы в другую, вариативности между первичными и вторичными их значениями, также определена семантика данных колоративов в контексте терминологической системы. Авторами проведен лексико-семантический анализ денотативного значения указанных терминов-фразеологизмов, а также контекстуально-смысловой разбор их дефиниций. На основе комплексного анализа показано, что колоратив «золотой» в составе метафоризированного термина является ключевым компонентом, который в сочетании с другой лексической единицей участвует в процессе концептуализации новых знаний, их вербализации и внедрении в новое коммуникативное пространство.

Частое использование колоратива «золотой» в метаязыке науки приводит к выводу, что данная лексема обладает высокой степенью потенциальных возможностей как терминообразующего компонента в составе сложных терминов.

Ключевые слова: колоративная лексика, метафоризированный термин, концептуализация, коммуникативное пространство, метаязык науки.

References

1. Zharkynbekova Sh.K. *Koncepty cveta v kazahskoj i russkoj lingvokul'turah: monographia.* – Almaty: Kazakh University, 2010. – 264 s.
2. Қоныратбаева Ж.М., Алтаева Ж.Т., Қарипжанова Г.Т. Қазақ алеминін ұлттық бейнесін танушы колоратив // *Kazakstannyn gylymy men omiri.* – 2016. - №4 (39). – S. 116-119
3. Gataullina L. R. *Rol' czvetooboznachenij v konceptualizaczii mira (na materiale frazeologizmov anglijskogo, nemeckzogo, franczuzskogo, russkogo i tatarskogo yazy`kov): avtoref. dis. ... kand. filol. nauk.* – Ufa, 2005. – 24 s.
4. Zol'nikova Ju. V. *Cvetooboznachenija vo frazeologicheskoj kartine mira nemeckogo i russkogo jazykov // Vestnik Cheljabinskogo gosudarstvennogo universiteta.* № 30 (168). – 2009. – S. 88–93.
5. Prohorova A.M. *Cvetovaja simbolika v anglijskix i russkix ustojchivyx slovosochetanjah // Perspektivy Nauki i Obrazovanija.* №1. – 2014, – S. 252-255.
6. Vasilevich A.P. *Cvetooboznachenija kak problema terminologii i perevoda.* – M.: Nauka, 1987. – 438 s.
7. Evtushevskaja A.E. *Fiksacija bazovyh cvetonaimenovanij i ih leksikograficheskoe opisanie v slovarjah razlichnyh tipov // Vestnik Vjatskogo gosudarstvennogo universiteta.* №7. – 2015. – S. 64-70
8. Kosterina Ju.E. *Cvetovaja metafora v anglojazyčnoj jekonomicheskoj terminologii // Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki.* № 6 (72). – 2017. – S. 89-91.
9. Sapiga E.V., Repina M.V., Zhukova S.V. *Cvetooboznachenija v sovremennoj lingvistike: semanticheskij i semioticheskij aspekty // Istoricheskaja i social'no-obrazovatel'naja mysl'.* – T.8. – Krasnodar, 2016. – S. 192-195.
10. Churilova I.N. *Metaforizacija kak naibolee harakternyj sposob semanticheskogo terminoobrazovanija v teatral'noj terminologii anglijskogo jazyka // Nauchnoe obozrenie.* №1. – 2008. – S.160-166.
11. Sharapova T.N. *Osobennosti processa metaforizaczii nemeckoj terminologii bioniki // Omskij nauchnyj vestnik.* № 3 (98), – 2011.– S.119-121
12. Muratbayeva I.S. *Kurdeli termindik tirkester kuramyndagi syn esimnin terminzhasamdyk roli zhajynda («ak» syn esimi mysalynda) // Kazakstannyn gylymy men omiri.* – 2009. – №9/2. – Б. 299-303.
13. Anderson E. *The semantic puzzle of 'red gold' (Early Germanic dialects, color terms) // English Studies.* 81(1). – pp. 1-13. DOI: 10.1076/0013-838X(200001)81:1;1-#;FT001
14. Blažek V. *Indo-European «Gold» in Time and Space // Journal of Indo - European Studies.* Washington, Institute For The Study Of Man, 2017, vol. 45, 3-4, – P. 267-311. – URL: <https://www.proquest.com/docview/2070902356?pqorigsite=gscholar&fromopenview=true>
15. Kovalev V. *Jekonomicheskij slovar': jekonomicheskie terminy i jekonomicheskij sleng.* 3000 slov. – M.: Feniks, 2009. – 283 s.

16. Rajzberg B.A., Lozovskij L.Sh., Starodubceva E.B. *Sovremennyj jekonomicheskij slovar'*. – М.: INFRA-M, 2007. – 495 s.
17. Bliznec V.F. *Slovar'-spravochnik bankovskih*. – Minsk: Belorussia, 1989. – 190 p.
18. Timofeev L.I., Turaev S.F. *Slovar' literaturovedcheskih terminov*. – М.: Prosveshhenie, 1974. – 509 s.

Авторлар туралы мәлімет:

Муратбаева Индира Сылқымбайқызы – филология ғылымдарының кандидаты, «Санкт-Петербург Гуманитарлық кәсіподақтар университеті» ЖКББ МЕНБМ Алматы филиалының доценті, Алматы, Қазақстан.

Муратбаева Индира Сылқымбаевна – кандидат филологических наук, доцент Алматинского филиала НОУ ВПО «Санкт-Петербургский Гуманитарный университет профсоюзов», Алматы, Казахстан.

Muratbayeva Indira Silkymbayevna – Candidate of Philological sciences, Associate Professor, Almaty branch of the ST-Petersburg Humanitarian University of trade unions, Almaty, Kazakhstan.

Абдрахманова Жазира Әсембекқызы – филология ғылымдарының кандидаты, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан.

Абдрахманова Жазира Асембековна – кандидат филологических наук, Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Алматы, Казахстан.

Abdrahmanova Zhazira Asembekovna – Candidate of Philological sciences, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan.